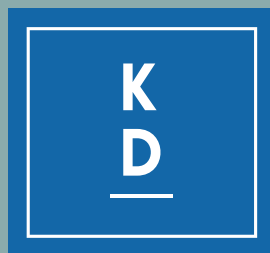

STATLIG DAGPENNING

PRESS-PM

FEBRUARI 2020

STATLIG DAGPENNING

När försörjningsstödet (*tidigare socialbidrag*) infördes var tanken att det skulle ges till personer med olika sociala problem, missbruk, eller som på annat sätt inte bedömdes ha arbetsförmåga. Målgruppen har dock kraftigt förändrats och 2019 var omkring hälften av försörjningsstödstagarna arbetsföra men arbetslösa. Det handlar om 126 100 personer, vilket är var tredje arbetslös. Försörjningsstödet har delvis blivit en kommunal a-kassa. Gruppen har också förändrats i det att andelen utrikes födda har vuxit från 36 procent 1990 till 64 procent under 2018 (*Socialstyrelsen, statistik för 2018*). Gruppen som är född utanför Europa var 8 procent av befolkningen, men stod för 39 procent av bidragstagarna (*Från försörjningsstöd till arbete – hur kan vägen underlättas, IFAU, 2011*).

Endast 18 procent av de nyanlända har gått vidare till arbete/studier efter etableringsfasens två år, vilket innebär och en betydande majoritet behöver försörjning på annat sätt. Eftersom dessa personer inte kvalificerat sig för arbetsrelaterade ersättningar (tex a-kassa), hamnar de direkt i det sista skyddsnetet.

Kostnaderna för försörjningsstöd har ökat kraftigt för vissa kommuner. Mellan 2011 och 2018 ökade kostnaderna för Filipstad med 146 procent, i Ludvika med 126 procent och i Vilhelmina med 77 procent. I Filipstad är kostnaderna nu 2700 kr per invånare.

Utformningen av försörjningsstödet talar i stora delar emot att arbetslösa med arbetsförmåga ska vara där. För det första är marginal-effekterna av att gå till arbete ofta 100 procent. Varje krona som personen tjänar in försvinner i minskat försörjningsstöd. Detta gäller särskilt

unga och utrikes födda som i genomsnitt har låga löner.

För det andra är försörjningsstödet den sista inkomstkällan och kommunerna har krav på sig att tillgodose en viss levnadsstandard för sina medborgare. Det gör att kravställande blir trubbigt eftersom kommunen ändå i slutändan måste garantera levnadsstandarden.

För det tredje är det staten som ska stå för arbetsmarknadspolitiken i Sverige, samtidigt som kostnaderna för de arbetslösa i försörjningsstöd ligger hos kommunerna. Arbetsmarknaden är dock nationell och därför bör arbetslösa matchas mot hela arbetsmarknaden. Uppdelningen har visat sig ge otydlighet i uppdraget och i vilka insatser som ska ges till de arbetslösa. Kommunernas insatser skiljer sig mycket åt, vilket försvårar inträdet på arbetsmarknaden.

INFÖR STATLIG DAGPENNING FÖR ARBETSLÖSA

Istället för försörjningsstöd bör gruppen arbetslösa flyttas till en statlig dagpenning som ges till de som uppfyller kriterierna för att vara inskriven hos Arbetsförmedlingen. Arbetsförmedlingen prövar arbetsförmåga och individens behov av åtgärder, så som utbildning, praktik och arbetslivskontakter.

Det innebär att arbetsmarknadsansvaret och kostnaderna för arbetslösheten hänger ihop och är statens ansvar. Även kostnader för åtgärder riktade till arbetslösa, som i många kommuner är relativt höga, övertas av staten genom arbetsförmedlingen. För att klara det nya uppdraget kommer Arbetsförmedlingen sannolikt behöva köpa kompetens från kommuner.

Dagpenningen – är till skillnad från försörjningsstödet – kopplad till individen och är en fast summa per dag som inte är behovsprövad. Det innebär att det lönar sig väsentligt bättre att ta steget in på arbetsmarknaden. Summan ligger på 382 kr per dag, vilket är något över riksnormen. Marginaleffekterna som uppstår till följd av behovsprövning och hushållsinkomster i försörjningsstödet försvinner. Kvar blir marginaleffekterna av att ett dagsarbete avräknas mot en dags dagpenning.

MARGINALEFFEKTER

Den statliga dagpenningen ges på individnivå, vilket gör att om en person i hushållet tar ett jobb så påverkas inte den andres dagpenning. Dagpenningen är heller inte behovsprövad, vilket tar bort den delen av de samlade marginaleffekterna. Till skillnad från försörjningsstödet ges dagpenningen per dag. Det innebär att så länge lön per dag efter skatt är större än dagpenningen per dag så lönar det sig att arbeta en extra dag. Den individ som idag uppbär försörjningsstöd får istället en marginaleffekt på 100 procent.

TYDLIGA KRAV

Dagpenningen kopplas tydligt till individens behov av utbildning och åtgärder för att bli matchningsbar. Det ska ställas höga krav på deltagande, progression i kompetensutvecklingen och arbetsökande. Arbetslösa kommer då också matchas mot hela landets arbetsmarknad och att ta jobb på andra orter bör som huvudregel krävas. Avsteg från detta innebär ekonomiska sanktioner i form av indragen dagpenning. De som kvalificerat sig för dagpenning kommer inte vara föremål för försörjningsstöd så länge personen är arbetsför.

MARGINALEFFEKTER FÖR EN ENSAMSTÅENDE AV DAGPENNING

ENSAMSTÅENDE	DAGPENNING
Bidrag per månad	11 473
Bidrag per dag	382
Bruttolön per dag	1 000
Marginaleffekter	0,38

I dagpenning har det tagits hänsyn till dagens riksnorm, hyra på 5 900 kr, el och hemförsäkring

OFFENTLIGFINANSIELLA EFFEKTER

Kommunernas kostnad för ekonomiskt bistånd för hushåll där sökande har arbetslöshet som försörjningshinder uppgick 2019 till cirka 5,5 miljarder kronor. Eftersom förslaget innebär att ansvaret flyttas från kommunen till staten minskas statsbidragen fördelat på andelen invånare. Det innebär att kommuner med

störst problem med arbetslösa i försörjningsstödet kommer att minska sina kostnader mer än statsbidraget minskar. Utöver detta följer sekundära besparingar så som mindre kommunala åtgärder för arbetsförmedling och aktiviteter för dessa personer.

EXEMPEL KOMMUNER

FILIPSTAD

I **Filipstad** har 57 procent av bidragstagarna arbetslöshet som skäl. Kostnaderna för denna grupp är 16,6 miljoner kr. Om staten tar över kostnaderna för denna grupp och samtidigt minskar statsbidragen generellt, skulle Filipstad efter avdrag för statsbidrag på 5,7 miljoner kr få en minskad kostnadsbörda med 10,9 miljoner kr. Detta sker eftersom att Filipstad har relativt många bidragstagare, samt en hög andel arbetslösa i gruppen (*RUT 2020:202, bilaga 1*).

ESKILSTUNA

Eskilstuna skulle få en kostnadsminskning efter avdrag för statsbidrag på 62,7 miljoner kr.

VELLINGE

Vellinge som har låg andel arbetslösa och lågt antal försörjningsstödda får istället efter avdrag för statsbidrag minskat statligt bidrag med 16,5 miljoner kr.

K

D

—